

Izložba Zvonimira
Faista "Diktati vremena
- plakati od ranih 30-ih
do kasnih 60-ih,
Muzej grada Zagreba,
Zagreb, listopad-studeni
2003.

Osebujan vizualni jezik

UVUČENI SMO U VRIJEME ČIJE DIKTATE VIDIMO U NOVOMU SVJETLU, OD ROMANTIČNIH FILMOVA I POLITIČKE PROPAGANDE DO OPTIMISTIČNE VIZIJE SRETNE BUDUĆNOSTI PEDESETIH

JASNA
GALJER

Fotografija/photo by
Miljenko Gregl

Vrlo djelotvoran medij vizualna komuniciranja, plakat je oduvijek bio izazov historiziranju. Transformiranje dokumentarnog u estetski diskurs i resemantizacije u okviru konstruiranja prvobitne namjene izmiču tradicionalnu povijesnoumjetničkomu generaliziranju. Složenost značenja i medijska specifičnost plakata dostupna je tek na razini kontekstualizacije, koja uvijek određuje smisao vizualne činjenice i način na koji je gledamo i čitamo. Njezino je naličje mnoštvo neopravdano marginaliziranih tema, autorskih opusa i nerasvijetljenih dijelova našega kolektivna pamćenja, kulturne povijesti i kontinuiteta njezine tradicije.

ODLIČNA PREZENTACIJA MATERIJALA

Pod simptomatičnim naslovom *Diktati vremena* predstavljen je opus Zvonimira Faista (1914), koji je,

Sve reproducirane grafike
vlasništvo su / the reproduced
prints are the property of the
Muzej grada Zagreba

paradoksalno, usprkos iznimnu značenju za modernu povijest plakata naše sredine, dosad bio gotovo u cijelosti nepoznat. Izložba nedavno održana u Muzeju grada Zagreba, ostvorena suradnjom autorice projekta Željke Kolveshi i Željka Kovačića, koji je autor inventivnog postava te Maje Šojat-Bikić, zaslužne za računalnu instalaciju.

Multimedijalnost izložbe na najprimjereniji način vizualizira temu stvarajući prostorno-vremenski okvir zamišljen kao kolaž različitih informacija, medija, razina i dimenzija prezentacije, od predložaka i izvedenih plakata, kina u kojem se gleda film montiran od isječaka povijesne zbilje, autorovoga životopisa i njegove žive govorne riječi, što njegovoj prisutnosti na izložbi daje dimenziju autoreferencijalnosti. Izložbu nije dovoljno samo promatrati - u njoj treba aktivno sudjelovati, osobito u segmentu otkrivanja mnoštva podataka nenametljivo ponuđenih u digitalnu obliku. Postav izložbe funkcionalan je na svim razinama. Duhoviti *transparenti* poput *headlinea* služe poput vodiča po kronološki postavljenim tematskim cjelinama, od duhovite dosjetke s temom dekolaža u čijoj citatnosti prepoznajemo ironiziranje naše slike zbilje, svijeta oko sebe i nasljeđa iz kojeg izranjaju tek pojedini fragmenti, preko ambijenta Faistova atelijera, do karusela sa slikama koje se izmjenjuju poput omnibusa. Sugestivnost slika s plakata, među kojima prevladava film, dodatno ističe autorovu fascinaciju pokretnim slikama. Tako postajemo sudionici putovanja u kojem nije moguće razlikovati stvarni od imaginarnog prostora, sjećanja i snova. Uvučeni smo u vrijeme čije diktate vidimo u novom svjetlu, od romantičnih filmova i političke propagande do optimistične vizije sretne budućnosti pedesetih. U žarištu je svih tih mijena lik žene, koji ovisno o *diktatima vremena* poprima najrazličitija oblića, funkcionirajući na razini općerazumljive simbolike znaka.

VRIJEDNO BILJEŽENJE MIJENA POPULARNE KULTURE

Vizualna kultura kao aspekt popularne kulture interpretira se multimedijском interpretacijom kulturalnih stereotipa, kakav je, primjerice, stav o ženi kao estetskom stereotipu, podložan promjenama ukusa i tržišta. Izbor koncepcije u smislu metodologije primijenjene na svim razinama istraživanja autorica definira dvojako: kao monografsku obradu opusa Zvonimira Faista, prezentiranu retrospektivnom izložbom što je ujedno i "interpretacija medijske poruke plakata", odnosno revalorizaciju njezine aktualnosti iz povijesne perspektive odnaka koji nas dijeli od konteksta u kojem su nastale, definiranu *diktatom vremena*. Poveznica povijesnog *mijesta i vremena* sa suvremenosti upravo je multidisciplinarnost kriterija zasnovanih na sintezi funkcionalne komponente ("razina umjetničke vrijednosti i namjene") i estetičnosti (sinteza formalnih, stilskih i značenjskih odlika) vizualizirane poruke.

MIREILE BALIN
MICHEL SIMON
NADJA SIBIRSKAJA

REDATELJ:

CLAUDE
VERMOREL

DJEVOJKE U NEVOLJI

AN INDIVIDUAL VISUAL LANGUAGE

The Zvonimir Faist
Exhibition - Dictates
of the Times, Zagreb
City Museum, Zagreb,
2003

The symptomatic title *Dictates of the Times* was used to present the oeuvre of Zvonimir Faist (b. 1914) who, paradoxically, in spite of his exceptional importance for the modern history of the poster in this country, was to date almost entirely unknown. The choice of conception in the sense of methodology employed at all levels of research was defined in two ways: as a monographic treatment of the work of Zvonimir Faist, presented by a retrospective exhibition, which was also an "interpretation of the media message of the poster", that is, a reevaluation of its currency from the historical perspective of the gap that divides us from the context in which they were created, defined by the dictates of the times. There are very valuable data describing in detail the mixed media with which special effects of the recognisable Faist visual language are achieved (drawing and air-brush). The thesis of the interdependence of commercial purposes, the projection of controlled social advance and the urban manner of life, as well as comparisons with the already historical oeuvres of figures such as Ferdo Bis, Edo Murtić and Andrija Maurović, are a valuable contribution to the history of the graphic design of the poster, especially of work in the 1950s in Croatia.

Gentleman / Gangster, 1941-1945, Kombinirana tehnika (crveno, žuto, crno, zeleno) / Mixed media (red, yellow, black, green), 1005x705 mm

Prva tematska cjelina odnosi se na Faistovu produkciju oblikovanja filmskih plakata, u kojoj autorica argumentira polazište prema kojem upravo njemu pripada autorstvo "prvih pravih filmskih plakata u Hrvatskoj"; što ilustrira složenošću odnosa slike i teksta koji Faist ostvaruje tehnikom slikarskog interveniranja, odnosno preoblikovanja zadana sadržaja. Dragocjeni su podaci detaljno opisane kombinirane tehnike kojom se postižu osebjuni efekti prepoznatljiva Faistova vizualna jezika (crtež, *air-brush*).

Faistova ostvarenja nastala u Odjelu likovne propagande od 1945. do 1947. tematski su podijeljena na političko-propagandne i filmske plakate, no sintezom analitičko-interpretativne metode kojom ih se uspoređuje ona čine jedinstvenu cjelinu zasnovanu na ideološkom predznaku jednodznačna kolektivističkoga vizualnoga komuniciranja.

SJEĆAMO LI SE JOŠ ZNAKA OZEHA?

Produkcija sa zaštitnim znakom Ozeha, koja u Faistovu opusu obilježava razdoblje od kasnih 1940-ih do ranih 1960-ih, strukturirana je u tri podteme određene namjenama. Teza o međusobnoj uvjetovanosti komercijalne namjene, projekcije kontrolirana društvenog napretka i urbanoga načina života, kao i usporedbe s već historiziranim opusima autora kao što su Ferdo Bis, Edo Murtić i Andrija Maurović, vrijedan su prinos povijesti grafičkog oblikovanja plakata, posebno produkcije pedesetih godina u Hrvatskoj. Nastavljajući prethodna istraživanja (Snježana Pavičić, *Hrvatski politički plakat 1940-1950, 1991*), potpuno opravdano ističe se aspekt plakata kao masovnoga komunikacijskoga medija. U mnoštvu promjenjivih značenja njegova uvjerljivost ukazuje se kao jedina mjerljiva konstanta.

Automobilsko i motociklističko brdsko prvenstvo Jugoslavije 7.VIII 1949 / Car and Motorbike Hill climbing Championship of Yugoslavia, 7 August 1949 / Litografija u više boja (crvena, plava, smeđa) / Litograph in several colours (red, blue, brown), 1000x710 mm

Dobra izbira - Zvijezda jestivo rafinirano ulje / good choice - Zvijezda edible refined oil, oko 1960 / ca 1960, litografija u više boja (žuta, zelena, crna, crvena) / Litograph in several colours (yellow, green, black, red), 990x695 mm

KOLVESHI, Željka

Zvonimir Faist - diktati vremena : plakati od kasnih 1930-ih do ranih 1960-ih : Muzej grada Zagreba, listopad-prosinac 2003. = Zvonimir Faist - the dictates of the time : posters from the late 1930s to early 1960s / Željka Kolveshi ; [prijevod Graham McMaster ; fotografije i likovna oprema kataloga Miljenko Gregl]. - Zagreb : Muzej grada Zagreba, 2003. - 112. str. : ilustr. ; 30 cm
Katalog izložbe. - Tekst usporedo na hrv. i engl. jeziku. - Bibliografija.

ISBN 953-6942-08-9